

FORSSAN SEUDUN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS
2018**

Sisällys

Tarkastuslautakunnan tehtävät, kokoonpano ja toiminta	2
Lähtökohdat.....	2
Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
Tarkastuslautakunnan toiminta.....	3
Tarkastuslautakunnan kokoukset vuonna 2018 - 2019.....	3
Edellisen vuoden arviointikertomus.....	4
Yhteistyö jäsenkuntien tarkastuslautakuntien kanssa	4
Palvelualueet muuttuvassa toimintaympäristössä	4
Kirurgia, polikliininen kirurgia.....	4
Opiskelijayhteistyö	5
Asiakaspalautteen käsittely	5
Lääkehuolto	5
Suun terveydenhuolto	6
Ajanvarauspoliklinikat	6
Kuntoutus	7
Ennaltaehkäisevä työ lasten, nuorten ja perheiden parissa	7
Valvonta-asiat, vanhustenhuolto	8
Henkilöstö.....	8
Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 2018	8
Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2018	10
Yhteenveto vuodesta 2018.....	12

FORSSAN SEUDUN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ

Tarkastuslautakunnan tehtävät, kokoonpano ja toiminta

Lähtökohdat

Kunnan tai kuntayhtymän tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain (121 §) mukaan mm.

- *arvioida, ovatko yhtymäkokouksen asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.* Tuloksena on tarkastuslautakunnan yhdessä hyväksymä arviointikertomus. Kuntalaki antaa tarkastuslautakunnalle lain puitteissa vapauden itse päättää arvioinnin laajuudesta ja menettelytavoista.
- *valmistella yhtymäkokouksen päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat*
- *arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassaolevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää*
- *valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisesta ja saattaa ilmoitukset yhtymäkokoukselle tiedoksi.* Sidonnaisuusilmoitukset julkaistaan Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän www-sivuilla.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Lautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat yhtymäkokouksen (14.9.2017 § 19) valitsevat henkilöt:

Jäsen	Kokoukset v. 2018 + 2019
Sirpa Larko, puheenjohtaja, Jokioinen (hvj Kirsi Räisänen)	9/9 + 5 kokousta -
Marjut Kallioinen, varapuheenjohtaja, Forssa (hvj Irmeli Vinnikainen)	9/9 + 5 kokousta -
Juha Rantanen, Humppila (hvj Timo Nikkanen)	9/9 + 4 kokousta -
Antti Alasentie, Tammela (hvj Olli-Pekka Jasu)	9/9 + 4 kokousta 1 (2019)
Janika Varjorinne-Mäkeläinen, Ypäjä (hvj Pirjo-Riitta Palonen)	6/9 + 4 kokousta 2 (2018), 1 (2019)
Heikki Lehtinen, Somero (hvj Jukka Lehtilä)	7/9 + 4 kokousta 1(2018), 1(2019)

Lautakunta on kokoontunut vuoteen 2018 kohdistuvaa arviointia varten yhdeksän (4 /2018 ja 5/2019) kertaa.

Hyvinvointikuntayhtymän tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut Minna Ainasvuori (JHT, HT). Minna Ainasvuori on raportoinut tilintarkastustoiminnasta tarkastuslautakunnalle ja antanut tilintarkastuskertomuksen yhtymäkokoukselle. Tilintarkastaja on osallistunut kolmeen tarkastuslautakunnan kokoukseen.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on toteuttanut arviointityötään hyväksymänsä arviointisuunnitelman mukaisesti. Lautakunnan työn painopisteenä on ollut palvelualueet muuttuvassa toimintaympäristössä sekä talouden seuranta. Arvioinnin kohteena tällä kaudella ovat olleet erikoissairaanhoidon poliklinikkatoiminta, polikliininen kirurgia (POKI-toiminta), suun terveydenhuolto, lääkehuolto, kuntoutus, yhteistyö oppilaitosten kanssa, asiakastyytyväisyys sekä ennaltaehkäisevä työ lasten, nuorten ja perheiden kanssa.

Lautakunnan arvioinnin ajankohtaiseksi teemaksi nousi alkuvuodesta 2019 julkisuudessa kohua herättänyt vanhustenhuollon tila ja hoivapalveluiden tuottajien valvonta-asiat.

Lautakunnan pääasiallisena työskentelytapana on ollut viranhaltijoiden ja asiantuntijoiden kuuleminen lautakunnan toiveiden mukaisesti sekä laadittuihin raportteihin tutustuminen. Arviointien yhteydessä lautakunta on tutustunut lääkekeskuksen, osaamiskeskuksen ja kuntoutuksen tiloihin ja toimintaan paikan päällä.

Lautakunnalla on ollut tehtävänsä suorittamiseksi käytettävissään mm. yhtymähallituksen ja yhtymäkokouksen pöytäkirjat, tilinpäätösasiakirjat sekä tilintarkastajalta saadut tilintarkastusraportit.

Tarkastuslautakunnan kokoukset vuonna 2018 - 2019

- 18.9.2018 Arviointisuunnitelman päivittäminen, syksyn 2018 arviointikohteet
Tilintarkastajan katsaus
Yhtymäjohtajan ja talousjohtajan katsaukset
Sidonnaisuusilmoitukset
- 23.10.2018 Yhtymähallituksen puheenjohtajan kuuleminen
Talousjohtajan katsaus
Arvioinnin ja tarkastuksen talousarvio
Kirurgia
Opiskelijayhteistyö
- 20.11.2018 Asiakaspalautteet
Lääkehuolto
- 18.12.2018 Suun terveydenhuolto
Tilintarkastajan katsaus
Yhtymäjohtajan ja talousjohtajan katsaukset
- 29.1.2019 Poliklinikkatoiminta
Kuntoutus
- 5.3.2019 Talousjohtajan katsaus
Tilintarkastuspalveluiden hankinta
Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien kuuleminen
- 16.4.2019 Yhtymäjohtajan katsaus
Henkilöstöasiat, henkilöstöpäällikkö
Vanhuspalvelut, palvelualuejohtaja
Tilintarkastajan katsaus, tilintarkastuskertomus
Arviointikertomus
- 7.5.2019 Arviointikertomus
- 21.5.2019 Arviointikertomus

Edellisen vuoden arviointikertomus

Lautakunnan edellisen vuoden arviointikohteena oli talouden ohella palvelualueiden sopeutuminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Toimintavuosi 2017 oli hyvinvointikuntayhtymän neljäs ja talouden osalta hyvä. Tilikaudelta kertyi miljoona euroa ylijäämää ja taseen ylijäämä kasvoi 2,26 miljoonaan euroon.

Toiminnan osalta lautakunta kiinnitti arvioinnissaan huomiota henkilökunnan asemaan vaikeiden asioiden paineessa. Terveystieteiden kehittäminen aiheuttamat leikkaustoiminnan ja päivystyksen muutokset olivat suurimmat toimintaan vaikuttavat tekijät ja kohdistuivat erikoissairaanhoidon. Toukokuussa 2017 STM myönsi perusterveydenhuollon ympärivuorokautiselle päivystykselle poikkeusluvan 31.12.2019 asti. Anestesiassa tehtävien leikkausten loppumisen johdosta käynnistettiin yhteistoimintamenettely toiminnan sopeuttamiseksi loppuvuonna 2017. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota myös yhteistyön vahvistamiseen kautta linjan viitaten mm. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin kanssa tehtyyn yhteistyön ja työnjaon sopimukseen.

Yhtymähallitus on kokouksessaan 1.10.2018 (§ 126) käsitellyt edellisen arviointikertomuksen huomiot yhtymäkokouksen lausuntopyynnön mukaisesti.

Yhteistyö jäsenkuntien tarkastuslautakuntien kanssa

Yhteisiä lautakuntien / puheenjohtajiston tapaamisia ei järjestetty lukuun ottamatta perinteistä seudullista lautakuntien yhteistä kokoontumista Humppilassa elokuussa 2018.

Palvelualueet muuttuvassa toimintaympäristössä

Kirurgia, polikliininen kirurgia

Terveystieteiden kehittäminen leikkaustoimintaa ja päivystystä koskevat siirtymäsäännökset tulivat voimaan 1.1.2018. Työnjako- ja keskittämisasiasetus johti siihen, että anestesiaa vaativa leikkaustoiminta siirrettiin Kanta-Hämeen keskussairaalaan asteittain kevään 2018 aikana.

Tämä käynnisti henkilöstön uudelleen sijoittamisen Forssan sairaalassa sekä yhteistoimintaneuvottelut. Leikkaussalin henkilöstövähennystarve kohdistui hoitohenkilökuntaan sekä lääkäreihin. Myös kirurgian osastolta vähennettiin hoitohenkilöstöä ja sairaansijamäärää supistettiin. Virkalääkäreiden määrä väheni. Osa leikkaussalissa työskennelleistä hoitohenkilökunnasta siirtyi vanhoina työntekijöinä Kanta-Hämeen keskussairaalaan. Muille pystyttiin osoittamaan korvaavaa työtä FSHKY:ssä.

Korvaavana toimintana anestesiaa vaativien leikkausten tilalle käynnistettiin polikliinisen kirurgian toiminta. Polikliininen kirurgia (POKI) tarkoittaa paikallispuudutuksessa tehtävää toimenpidettä/leikkausta, jossa ei tarvita nukutusta. Yksikössä tehdään mm. seuraavia toimenpiteitä: rannekanavan ahtauman leikkaus, virtsan pidätyskykyä parantava leikkaus, tyräleikkaus, miesten sterilisaatio, suonikohjujen vaahdotus- ja laserhoito, silmäluomileikkaukset ja ihomuutosten poistot. Toiminnassa hyödynnetään entistä leikkaussalia ja heräämöä. Kun nukutusta ei tarvita, potilaan toipuminen leikkauksesta nopeutuu ja kotiutuminen tapahtuu yleensä nopeasti toimenpiteen jälkeen. Suomessa polikliinisen kirurgian toteuttaminen on kirjavaa, eikä yhtenäistä toimintamallia vielä ole. Leikkaustekniikan ja välineiden kehittyessä edelleen uskotaan polikliinisen kirurgian tulevaisuudessa kehittyvän ja olevan toimivana ja laadukkaana lähipalveluna kilpailuvaltti tulevaisuuden valinnanvapauden perustuvassa terveydenhuollon järjestelmässä.

Tarkastuslautakunnan mielestä on hyvä, että on ennakkoluulottomasti lähdetty kehittämään leikkaustoimintojen loputtua korvaavaa toimintaa, jossa voidaan lisäksi hyödyntää tyhjilleen jääneitä tiloja. Lautakunnan mielestä olisi hyvä edistää pyrkimyksiä, jolla potilaita POKI-yksikköön saataisiin

myös Lounais-Hämeen ulkopuolelta ja sairaalan mahdollisuudet profiloitua polikliinisen kirurgian osaajana koko maakunnassa paranisivat.

Opiskelijayhteistyö

Merkittävä osa ammatillisuuden, osaamisen ja työelämätaitojen kehittämisessä sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa tapahtuu työssäoppimisena (toisen asteen koulutus) tai ammattitaitoa edistävänä harjoitteluna (ammattikorkeakoulutus) työpaikoilla. Sairaanhoidajan opinnoista harjoittelua on noin kolmasosa (75 op/210 op).

Pääosa kuntayhtymään työssäoppimis- tai harjoittelujaksolle tulevista opiskelijoista tulee seudun oppilaitoksista Hämeen ammattikorkeakoulusta (HAMK) ja Forssan ammatti-instituutista (FAI). Vuonna 2017 terveydenhuollossa oli yhteensä 176 opiskelijaa (877 opintoviikkoa), lisäksi opiskelijoita oli myös muilla palvelualueilla kuten vanhuspalveluyksiköissä.

Vastaanotto ja ilmapiiri harjoitteluyksikössä sekä ohjaajan merkitys on aivan keskeistä. Yhteistyötä oppilaitosten esim. HAMK:n kanssa (sairaanhoitajaopiskelijat) toteutetaan säännöllisillä tapaamisilla, hoitotyön esimiesten kokouksissa, opinnäytetöillä, rekrymessuilla sekä erilaisten henkilökunnan koulutusten muodossa. Tulevaisuutta silmällä pitäen hoitohenkilökunnan rekrytoinnin turvaamiseksi opiskelijoiden hyvä ohjaus ja opetus on äärettömän tärkeää. Paikallisten oppilaitosten / koulutuksen säilyminen on paras tae osaavan työvoiman saannille.

Soveltuvuuskokeiden palauttaminen sosiaali- ja terveysalan ammatilliseen koulutukseen on ollut esillä ja toteutumassa asetusmuutoksella jo tänä keväänä. Näin voidaan luottaa, että sote-alalla työskentelee sitoutuneita ja osaavia ammattilaisia myös tulevaisuudessa.

Lautakunta pitää tärkeänä toimivaa yhteistyötä erityisesti seudun terveydenhuollon oppilaitosten kanssa ja kiinnittää huomiota opiskelijaohjauksen merkitykseen osana ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaamista myös tulevaisuudessa.

Asiakaspalautteen käsittely

Asiakaspalautetta on kerätty ja tilastoitu kuntayhtymässä jo vuosia. Palautetta tulee eri väyliä pitkin: asiakaspalautelaatikot toimipisteissä, asiakaspalautepäätteet, kotisivujen Anna palautetta -linkki, posti/sähköposti, puhelimitse ja sanomalehtien välityksellä ja myös potilasasiamiehen sekä asiakasraatien kautta. Eniten palautetta tulee kohtelusta ja henkilökunnan käytöksestä, mutta myös hoitoon pääsyyn sekä palvelun sujuvuuteen sekä pätevyyteen ja ammattitaitoon liittyen.

Palautteen kirjaaminen ja tilastointi on ollut tähän asti pitkälti manuaalista ja tiedon hallinnointi vaikeaa ja palautteisiin vastaaminen kesti tai palautteita jäi kokonaan käsittelemättä ja vastaamatta.

Uuden sähköisen yhtenäisen asiakaspalauttejärjestelmän (Analystica) avulla asiakkaan on helppo jättää palautetta (mm. QR-koodin kautta), palautteen käsittely on nopeampaa ja kerättyä tietoa pystytään paremmin hyödyntämään. Palaute saa omistajan ja sen käsittely, reitittäminen ja vastausten ja toimenpiteiden seuranta on helpompaa. Palautteita käsittelevät yksiköissä sovitut koulutetut palautteiden käsittelijät.

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että palautteen antamiseen on käytettävissä jatkossakin monipuoliset tavat ja kannustaa edistämään palautteen saamista myös nuorilta heille mielekkäiden ja modernien tapojen kautta.

Lääkehuolto

FSHKY:n lääkekeskus toimittaa lääkkeitä, infuusionesteitä, rokotteita, käsihuuhteita, verensokeriliuskoja yms. erikoissairaanhoidon osastoille, sairaankuljetukselle, A-klinikalle, alueen kaikkiin lääkärinvastaanottoihin, neuvoloihin, hammashoitoloihin, kouluihin sekä hoivakoteihin kuntayhtymän alueella, myös Somerolle (yhteensä 115 toimipaikkaan). Lääkemyynti ajalla 1/2018 – 9/2018 oli 1 220 836 €.

Kuntayhtymän lääkekeskuksen henkilökunta koostuu johtavasta farmaseutista (proviisori), farmaseutista ja lääketyöntekijästä. Henkilökunta vähentyi kolmesta farmasistista kahteen huhtikuussa 2018. Osastofarmasiaa ei ole enää loppuvuodesta pystytty tekemään.

Lääkkeenvalmistus on vähentynyt sytostaattivalmistuksen siirryttyä Tampereelle maaliskuussa 2018. Myös leikkaustoiminnan loppuminen ja kirurgian supistukset ovat osaltaan vähentäneet lääkkeiden toimitusta. Toimitusrivien määrässä tämä ei näkynyt (v. 2017: 31 556 kpl ja v. 2018: 31 549 kpl), erikoissairaanhoidon rivien vähentymistä kompensoi perusterveydenhuollon tilauserien kasvu.

Vuoden 2019 alusta voimaantuleva EU-lainsäädännön lääkeväärennösdirektiiviin perustuvan lääkevarmennusjärjestelmän käyttöönotto vaatii jokaisen lääkepakkauksen yksilöintitietojen syöttämisen keskustietokantaan.

Lääkehuollon esittelyn yhteydessä kävi ilmi, että tuolloin yksikössä työskenteli vain johtava farmaseutti ja lääketyöntekijä, toisen farmaseutin rekrytointiprosessi oli käynnissä. Henkilökunnan vaihtuvuus (kahden farmaseutin irtisanoutuminen alkuvuodesta 2018) ja vähäisyys voi lisätä yksikön haavoittuvuutta ja muodostaa riskin toiminnan turvaamisen näkökulmasta. Lautakunta kiinnittää asiaan huomiota.

Suun terveydenhuolto

Hammaslääkäritilanne on hyvä, kaikki virat ovat tällä hetkellä täynnä (joulukuu 2018). Haasteena on ammattitaitoisten hammashoitajien rekrytointi.

Suun terveydenhuollon hoitoon pääsy kiireettömään hoitoon toteutuu hoitotakuun rajoissa (keskimääräinen odotusaika joulukuu 2018: hammaslääkäri 69 päivää, suuhygienisti 52 päivää). Kunta-kohtaisia eroja kuitenkin on. Julkiseen hammashuoltoon hakeudutaan entistä enemmän, johtuen mm. Kela-korvausten laskusta.

Yhteistyö Turun yliopiston kanssa hammaslääkäreiden hajautuskoulutuksessa on yksi syy hyvään hammaslääkäritilanteeseen, tämä yhteistyön toivotaan jatkuvan. Tätä kautta on saatu mm. hyviä sijaisia. Tilaongelmat (hoituhuoneiden vajeus) tuovat osaltaan haastetta uusien toimintamallien (esim. lohkeamaklinikka) edistämiseen.

Lautakunta kiinnittää edelleen huomiota hoitoon pääsyn odotusaikojen seurantaan ja suureen kuntakohtaiseen vaihteluun ja näkee tärkeäksi, että aktiivisesti mietitään toimenpiteitä, joilla ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuus ja pysyvyys tulevaisuudessa saadaan turvattua.

Ajanvarauspoliklinikat

Sairaalassa toimii n. 20 erikoissairaanhoidon ajanvarauspoliklinikkaa (kirurgia, sisätaudit, korva- ja kurkkutaudit, gynekologia, ihotaudit, lastentaudit, geriatria ja onkologia).

Lääkärityövoima hankitaan pääosin ostopalveluna, osassa yhteistyönä yhteisvirkojen kautta Kanta-Hämeen keskussairaalan ja TAYS:n kanssa. Ajanvarauspoliklinikoilla työskentelevistä lääkäreistä osa tekee myös polikliinisiä toimenpiteitä POKI- yksikössä. Osaan poliklinikoita liittyy itsenäistä hoitajavastaanottoa (esim. sydän-, munuais- ja keuhkohoitajat, reuma- ja diabeteshoitaja, kipsimestari, ravitsemusterapeutti).

Ajanvarauspoliklinikka toiminta on lähipalvelua, josta hyötyy koko seutukunnan väestö. Informointia perusterveydenhuollon suuntaan on tehostettu läpi vuoden, jotta lääkäreiden tekemät lähetteet ohjautuisivat ensisijaisesti Forssan sairaalaan.

Lautakunnan mielestä resurssien yhteiskäyttö (yhteisvirat) on hyvä asia, mutta lääkäritilanne, lääkäreiden huono saatavuus, liikkuvuus ja vaihtuvuus muodostavat merkittävän haasteen ei vähiten hoidon sujuvuuden ja asiakaskokemuksen kannalta.

Kuntoutus

Kuntoutusyksikön henkilökuntaa kuuluvat osastonhoitaja, 12 fysioterapeuttia, toimintaterapeutti, apuvälinelainaamon hoitaja/lymfaterapeutti ja liikuntasuunnittelija. Kuntoutusyksikön toimipaikka on Korkeavahan terveysasemalla, palveluja annetaan lisäksi kotiin. Yksilöllisiä ja ryhmäterapiapalveluita annetaan kuntayhtymän lääkäreiden läheteiden perusteella sovittujen kriteerien mukaan. Kuntoutusyksikössä sijaitsee myös apuvälinelainaamo, jonka valikoimissa on perusapuvälineitä. Lainaukseen ei tarvita lähetettä.

Lääkinnällisenä kuntoutuksena järjestetään terapiapalveluita joko omana toimintana tai ostopalveluna. Toimintaterapia on osa lääkinällistä kuntoutusta. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden hankinta on keskitetty Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin alueelliseen apuvälinekeskukseen.

Osaamiskeskus (oske) on seudullinen osastokuntoutusyksikkö, jossa hoidetaan neurologisia, leikkaus-, murtuma- ja geriatria potilaita. Työ on moniammatillista tiimityötä.

Lautakunnan mielestä on hyvä, että aktiivisesti on kehitetty leikattujen (polvi-, lonkka- ja olkanivel) kuntoutusprosesseja muuttuneessa tilanteessa, kun leikkaustoiminta siirtyi keskussairaalaan. Tiedonkulkuun tulee kiinnittää huomiota, erityisesti niissä tapauksissa, kun kotiudutaan keskussairaalaan suoraan omaan kotiin.

Ennaltaehkäisevä työ lasten, nuorten ja perheiden parissa

Lautakunta kuuli lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivia eri sektoreiden sosiaalityön asiantuntijoiden (oppilashuolto, lastensuojelu, päihdetyö, psykiatria, Ankkuri-toiminta) näkemyksiä heidän työstään, tulevaisuuden näkymistä ja haasteista.

Nykytilanne ja haasteet

Huumeiden käyttö on seudulla todellisuutta ja arkipäiväistynyt. Hankkiminen on helppoa ja mahdollista esim. kännykkäsovelluksella. Ideoita kokeiluun saadaan myös sosiaalisen median kautta. Nuorimmat käyttäjät ovat 10-vuotiaita. (Ankkuri-poliisin mukaan huumauserikoksia v. 2018 marraskuun alkuun mennessä kirjattu 26 kpl alle 30-vuotiailla, lisäksi huumeratteja ja rattijuopumuksia). Myös nuuska on ongelma, ei niinkään tupakointi.

Vaikka lasten määrä täällä vähenee, haasteet kasvavat ja näkyvät myös koulussa. Koulukuraattoreille olisi lisätarvetta, myös toisen asteen oppilaitoksissa, jossa resurssin määrä on vaihtelevaa. Opiskelemaan tulee nuoria, joilla ei esimerkiksi ole valmiuksia ammatillisiin opintoihin.

Lastensuojelun perhetyön asiakkuuksissa nähdään usein, että vanhemmuus on kadoksissa ja tarvitaan ihan konkreettista apua, opetusta tai rajaamista, esim. miten saadaan lapset lähtemään kouluun.

Lastensuojelussa jatkuva 2-3 sosiaalityöntekijän vaje ja sijaisten puute on tosiasia. Jatkuvasti joudutaan miettimään, mihin on kiireellisintä puuttua huomioiden lain edellyttämät aikarajat.

Lasten- ja erityisesti nuorten psykiatrian läheteiden (suurimmat tulosyyt masennus, ahdistus ja syömishäiriöt) määrä kasvaa kovaa vauhtia. Seudulla on suuri määrä sijoitettuja (Helsingin ja Turun alueelta) lapsia, joilla on paljon haastavia ongelmia.

Mikä on hyvin, mikä toimii?

Yhteistyö ja verkostoituminen eri toimijoiden kesken on seudulla hyvää, täällä ollaan tietoisia toisten työstä. Konsultointi eri toimijoiden välillä on helppoa. Yhteistyötä tehdään matalalla kynnyksellä ja se toimii sosiaalityön ja terveydenhuollon välillä sekä myös esim. poliisin kanssa.

Vaikka läheteet (lasten- ja nuorten psykiatria) lisääntyvät, on hyvä, että entistä nuoremmat voivat hakeutua hoitoon, jolloin ongelmiin päästään aikaisemmin kiinni.

On hyvä, että lapsiperheiden kotipalveluun (vanha kodinhoitoapu) on panostettu, palvelua saa ja sitä tarjotaan neuvolan kautta, joten sitä on helppo tarjota ja helppo pyytää. Panostetaan jo vauva-perheisiin.

Lapsiperheiden kotipalvelun ohella pitäisi panostaa lisää myös sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Perhesosiaalityöhön pitäisi saada lisää sosiaaliohjaajia, ettei ”pudottaisi” lastensuojeluun.

Lautakunta pitää hyvänä, että ennaltaehkäiseviin palveluihin on panostettu. Lautakunnan mielestä lapsiperheiden kotipalvelua tulee aktiivisesti tarjota kaikille neuvolassa, tällä hetkellä kaikki perheet eivät edes tiedä tällaisen palvelun olemassaolosta.

Valvonta-asiat, vanhustenhuolto

Ympäri vuorokautisten yksityisten sosiaalipalvelujen lakisääteinen valvontavelvoite kuuluu Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymälle. Kuntayhtymän tehtävänä on valvoa itse järjestämiensä, ostamiensa sekä näiden lisäksi kaikkien yksityisten sosiaalihuollon palvelujentuottajien toimintaa alueellaan. Aluehallintovirasto valvoo toiminnan lainmukaisuutta.

Valvontasuunnitelmalla konkretisoidaan valvontavelvoitteet ja kehitetään valvontakäytäntöjä. Yhtymähallitus hyväksyy valvontasuunnitelman ja saa myös raportin valvonnan toteutuksesta.

Forssan seudulla toimii 11 ympärivuorokautista asumispalveluyksikköä.

Puutteita on tullut esille Esperin ja Attendon Retonkihovin toiminnassa. Valvontaa tehostettiin valtakunnallisen keskustelun ja epäkohtien esille tulon jälkeen entisestään mm. yllätyskäynnein. Valvonnan tuloksista ja saaduista selvityksistä/vastineista raportoidaan myös yhtymähallitukselle. Esille tulleet puutteet ovat koskeneet mm. hoitajamitoitusta, sijaisasioita, tukipalveluita, ruokaa, lääkehoitoa, käyttäytymistä ja myös esimiestyötä.

Näyttää siltä, että palveluntuottajien oma valvonta ei ole riittävää eikä se toimi, vaikka sen pitäisi olla pääasiallinen valvonnan muoto. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että (kunnan/kuntayhtymän) valvontaa edelleen tehostetaan, se on systemaattista ja myös yllätyskäynnejä/tarkastuksia tehdään ja että myös valvonnan vaikuttavuutta arvioitaisiin.

Henkilöstö

Terveysperusteisten poissaolojen määrä (18500 päivää v. 2018, 21600 päivää v. 2017) laski huomattavasti edellisvuodesta.

Henkilöstö oli useiden muutosten kohteena. Yhteistoimintaneuvotteluja käytiin leikkaustoiminnan loppumisen johdosta keväällä 2018. Humppilan Mäntyrinteen kiinteistön myynti Attendolle käynnisti muutoksen ikäihmisten hoivapalvelujen tuottamisessa ja johti yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämiseen Mäntyrinteen palvelukeskuksen henkilöstön osalta loppuvuodesta 2018. Loppuvuonna tehtiin myös päätös työterveyshuoltopalveluiden kilpailuttamisesta ja liiketoiminnan myynnistä.

Rekrytointihaasteet kohdistuivat sosiaalityöntekijöihin, lääkäreihin ja lähihoitajiin sekä sairaanhoitajiin, erityisesti sijaisten saaminen hoitohenkilökunnan osalta vaikeutui.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Yleishallinnossa ja hallinnon palvelukeskuksessa valmistauduttiin uuden potilastietojärjestelmän käyttöönottoon (Lifecare). Ohjelmiston käyttöönotto kuitenkin viivästyi ohjelmistotoimittajasta johtuvista syistä ja käyttöönotto siirtyi v. 2019 puolelle. Oman varahenkilöyksikön (Resurssitupa) toiminta käynnistyi ja näkyi ulkopuolisten sijaisten käytön merkittävänä vähentymisenä. Sairauspoissa-

olojen vähentymisessä onnistuttiin tavoitteen mukaisesti (v. 2017 poissalo/työntekijä 17 päivää, v. 2018 poissalo/työntekijä 14 päivää).

Terveydenhuollon palvelualueella (perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelualueiden yhdistyminen 1.4.2018 alkaen) avosairaanhoidon tavoitetasona ollut T3-ajan (kolmas vapaa aika lääkärille kiireettömään hoitoon) mediaani alle 8 vrk toteutui vain osittain ja ajoittain. Heikoin tilanne oli Tammelan terveysaseman osalta, jossa minimi oli 14 vrk.

Suun terveydenhuollossa tavoitteeksi asetettu kiireettömän hoidon odotusaika (alle 60 vrk) hammaslääkärille tai suuhygienistille ylittyi hammaslääkärin osalta ollen 69 päivää, suuhygienistille pääsi keskimäärin 52 päivässä. Tilanne on kuitenkin kohentunut edellisestä vuodesta, jolloin keskimääräinen odotusaika oli 75 vrk.

Leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa vaativien leikkausten Kanta-Hämeen keskussairaalaan siirron johdosta tavoitteena oli että potilaat (98 %) siirtyvät Forssan sairaalasta tutkittuna suoraan leikkaustoimenpiteeseen. Tavoite on pääsääntöisesti toteutunut, eli potilaat käyvät preoperatiivisella vastaanottokäynnillä Forssan sairaalassa jonohoitajan luona. Jonkin verran lähetteitä menee kuitenkin suoraan keskussairaalaan, mutta tästä määrästä ei ole saatavissa luotettavaa tietoa.

Tavoitteena oli myös siirtää Kanta-Hämeen keskussairaalaan ja lisätä ilman anestesiaa tehtävien toimenpiteiden määrää 300 toimenpiteellä vrt. vuoteen 2017. POKI-yksikkö (polikliininen kirurgia) aloitti toimintansa 3.4.2018, eikä tilanne aiempaan Päiki-toimintaan (päiväkirurgia) ei ole suoraan vertailukelpoinen. POKI-yksikössä tehtiin (3.4.- 31.12.18) 485 toimenpidettä ilman anestesiaa. Päiki-toimenpiteitä ajalla 1.4. – 31.12.2017 oli 539 kpl.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa asetetuissa kehittämiseen liittyvissä tavoitteissa on pääsääntöisesti onnistuttu ja edetty hyvin. Potilaiden hoitoon pääsy ensi käynnille lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikoille on nopeutunut vrt. vuoteen 2017.

Aikuissosiaalityön palvelualueella kaikki lapsiperheiden kanssa työskentelevät on koulutettu Lapset puheeksi –työmenetelmän käyttöön. Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminta on vakiintunut ja matalan kynnyksen yhteisöllistä toimintaa on lisätty mm. Yhteisötalolla. Asumisen ja muun elämän hallinnan varhaisen vaiheen tukemisessa on onnistuttu. Asumisen ohjaajan asiakkaat pärjäävät omassa kodissa tuen avulla ilman ostopalveluja.

Jokioisille on rakenteilla kehitysvammahuollon tehostetun asumispalvelujen yksikkö 15 asukkaalle, joka valmistuu alkuvuonna 2020. Kotouttamistyön asiakasmäärä on vakiintunut ja kotouttamistyö on seudulla onnistunut yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen kilpailutuksen myötä Tampereen Aluetaksi alkoi 1.9. alkaen hoitamaan kuljetuspalvelujen välitystoimintaa koko maakunnassa samanlaisena. Kuljetuspalvelukeskuksen toiminnassa on ollut ongelmia, mm. taksien saatavuudessa ajallaan. Loppuvuotta kohti reklamaatioiden määrä Forssan seudulla vähentyi.

Vanhuspalveluissa vuoteen 2018 lähdettiin niukkenevien taloudellisten resurssien tilanteesta (talousarviossa pysyminen edellytti n. yhden henkilötyövuoden vähentämistä jokaisesta työyksiköstä). Vanhuspalveluissa vuoden 2018 lopussa ympärivuorokautisessa hoidossa pitkäaikaisesti olevien yli 75-vuotiaiden osuus oli 10,16 %. Tavoite vuosille 2018 ja 2019 on päästä 8 % kattavuuteen.

Asiakasmäärien ja asiakkaiden hoitotarpeiden jatkuvan tarkastelun myötä on henkilöstöresurssin siirtojen määrä lisääntynyt merkittävästi myös asumispalveluyksiköissä.

Kotihoidon yksikössä on panostettu yhtenäisten toimintatapojen muodostamiseen ja valmistauduttu sekä Kotihoito Effican käyttöönottoon että toiminnanohjausjärjestelmän vaihtumiseen. Myös intensiivisen kotikuntoutuksen prosessin valmistelu eteni, mutta mallia ei saatu käyttöön vuoden 2018 aikana resurssivajeesta johtuen. Palveluohjauksessa asiakkaiden kotona selviytymistä on tuettu tiiviillä yhteistyöllä kotihoidon kanssa sekä säännölliseen lyhytaikaishoitoon kannustamalla pitkäaikaisen hoidon sijaan.

Perhepalveluiden toiminnan tavoitteena oli edelleen siirtää painopistettä entistä enemmän varhaiseen tukemiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Lapset puheeksi -toimintamallin menetelmäkoulutukset on toteutettu, Voimaperhe-menetelmää on viety osaksi lastenneuvolatyötä sekä Forssan seutukunnalle on kehitetty uusi perhekeskustoimintamalli tavoitteiden mukaisesti. Haasteet liittyvät edelleen ammattitaitoisen ja kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön (sosiaalityöntekijät) rekrytoinnin vaikeuksiin.

Strategiset kuntayhtymätason tavoitteet on asetettu kuntayhtymän talousarviossa 2018. Niiden toteutumista on esitelty tilinpäätöksessä palvelualueittain, ei kuntayhtymätasoisesti.

Kuntayhtymän toiminnallisissa tavoitteissa on pääsääntöisesti onnistuttu tyydyttävästi. Kaikissa esitetyissä tavoitteissa ei kuitenkaan päästy asetetulle tavoitetasolle. Joidenkin mittareiden/tavoitetasojen toteutumisen seuranta näyttäytyi haasteellisena tai tulkinnanvaraisena eri syistä johtuen.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2018

Tilikausi 2018 oli talouden osalta edellisvuotta heikompi. Sosiaalipalvelujen tasauslaskujen jälkeen tilikauden tulos oli 0,903 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tämä on kuitenkin noin 0,1 miljoonaa euroa parempi kuin talousarvion mukainen -1,0 miljoonan euron tulos. Alijäämäisen tuloksen myötä kuntayhtymän taseen ylijäämä pieneni 1,37 miljoonaan euroon.

Toimintatuottojen toteuma 134,1 milj. euroa kasvoi edelliseen vuoteen nähden 2,6 miljoonalla. Toteuma ylitti myös talousarvion 1,5 miljoonalla eurolla. Jäsenkuntamaksuja kertyi yhteensä 113,4 miljoonaa euroa (2017: 111,8 milj. euroa). Maksutuotot kasvoivat asiakasmaksujen korotuksen myötä. Muissa toimintatuotoissa kertymä kasvoi erityisesti lastensuojelun sijaishuollon kasvaneiden tuottojen (seudun ulkopuolisilta kunnilta) lisääntyminen sekä Seuturekryn osakkeiden myyntituloja saatu myyntivoitto (0,5 milj. eur.).

Toimintakulujen toteuma oli yhteensä 133 miljoonaa euroa, mikä oli 1,64 miljoonaa euroa talousarviota suurempi. Toimintakulut kasvoivat 3,6 % edellisestä vuodesta. Merkittävimmät ylitykset syntyivät henkilöstökuluista, jotka ylittyivät 0,7 miljoonaa euroa. Suurimmat lisäkustannukset syntyivät työehtosopimusten mukaisista korotuksista. Aineissa, tavaroissa ja tarvikkeissa toteuma oli 0,2 miljoonaa euroa talousarviota pienempi.

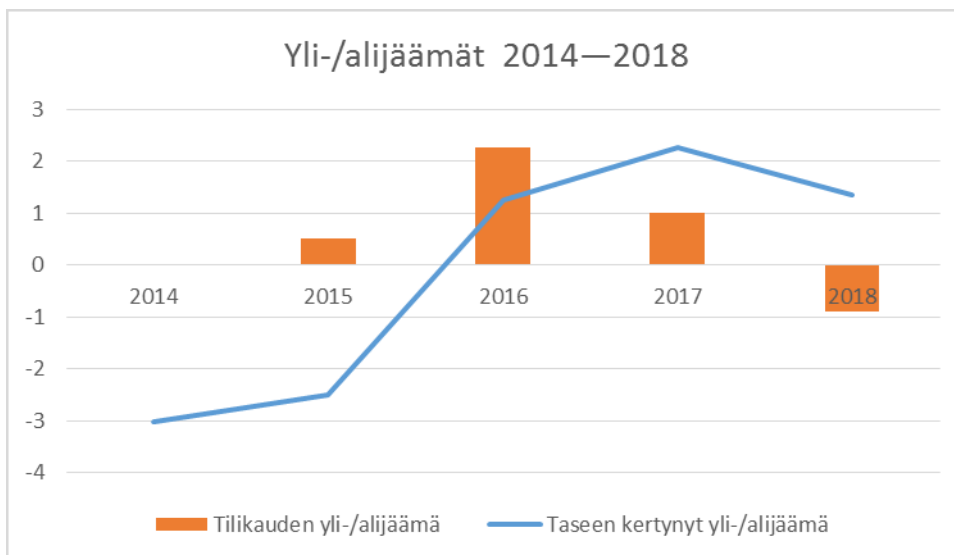
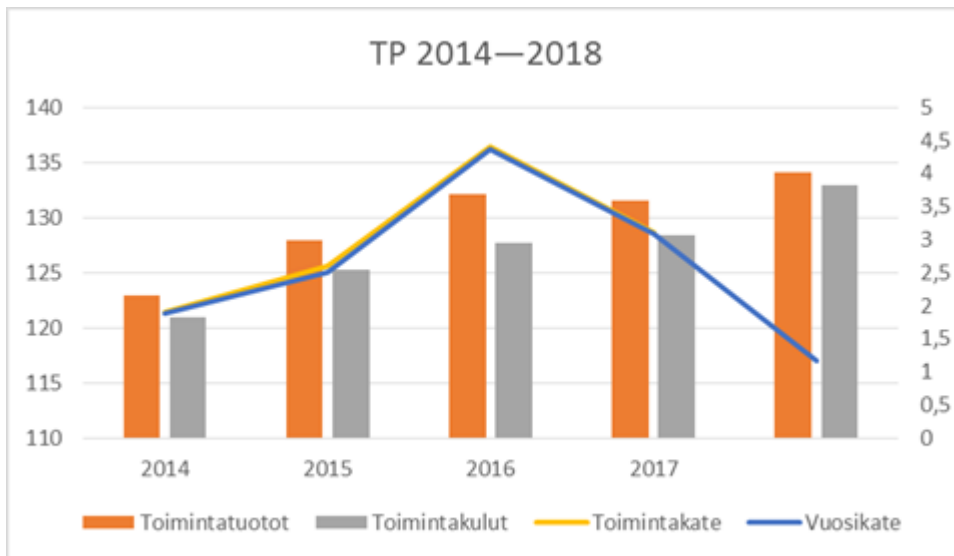
Toimintakatteen toteuma oli 0,11 miljoonaa euroa parempi kuin talousarviossa, ja vuosikate alitti talousarvion 0,084 miljoonalla eurolla.

Palvelualueiden toimintakatteiden toteutumisista yleishallinnon toimintakate oli 0,7 milj. talousarviota parempi ja perusterveydenhuollossa 0,3 milj. euroa talousarviota parempi (toimintatuottojen kasvu). Toimintakatteen toteumat olivat merkittävimmin talousarviota heikommalla tasolla mielen-terveys- ja päihdetyössä (-0,3 milj. eur) aikuissosiaalityössä (-0,27 milj. eur) ja perhepalveluissa (-0,41 milj. eur).

Investoinnit toteutuivat 0,85 miljoonaa euroa talousarviota pienempinä. Yhteensä investointimenot olivat 0,65 miljoonaa euroa. Käyttöomaisuuden myyntituloja kertyi 1,54 miljoonaa euroa, eikä niitä oltu budjetoitu talousarviossa.

Alla olevissa kuvioissa on tarkasteltu kuntayhtymän taloutta vuosien 2014—2018 ajalta. Yli/alijäämiä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että kuntayhtymän peruspääomaa alennettiin edellisten tilikausien alijäämien kattamiseksi 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2016.

Milj. euroa	2014	2015	2016	2017	2018
Toimintatuotot	122,9	127,9	132,1	131,5	134,1
Toimintakulut	121	125,3	127,7	128,4	133,0
Toimintakate	1,9	2,6	4,4	3,1	1,2
Vuosikate	1,89	2,50	4,37	3,09	1,17
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	-3,02	-2,5	1,26	2,26	1,36
Tilikauden yli-/alijäämä	0,005	0,52	2,26	0,997	-0,903

Yhteenveto vuodesta 2018

Vuosi 2018 meni painiskellessa vaikeiden asioiden kanssa. Forssan sairaala kävi taistelua olemassaolostaan ja toiminnan muutokset kohdistuivat pääsääntöisesti erikoissairaanhoidon, jota ohjasivat leikkaustoimintaa ja päivystystä koskevat siirtymäsäännökset.

Soten valmistumista ei jääty odottelemaan, vaan anestesiaa vaativien leikkausten tilalle käynnistettiin polikliinisen kirurgian toiminta (POKI), jonka kehittyessä toivotaan henkilökunnan ja tilojen pysyvän laadukkaana yhtenä lähipalvelujen tarjoajana alueella. Soten ja maakuntaratkaisujen suhteen päätöksiä tehdään, kun valtakunnalliset kannanotot on tehty.

Henkilökunnan uudelleen sijoittumiselta ei myöskään vältytty, vaan pientä liikehdintää tapahtui. Tilannetta rauhoitti kuitenkin poikkeuslupa, jonka sosiaali- ja terveysministeriö edelleen myönsi ympärivuorokautiselle perusterveydenhuollon päivystykselle vuoden 2022 loppuun asti. Toiminnan edellytyksenä pidettiin mm. radiologian palvelujen tarjoamista sairaalassa 24/7, laboratoriopalveluita ja etäisyyttä keskussairaalaan. Myös lääkinnällisen kuntoutuksen merkitys kasvaa muuttuneessa tilanteessa. Päivystäjä hoitaa potilaat yhteistyössä takapäivystäjien kanssa. Lääkärityövoima tulee ulkoistettuna pääosin Attendolta. Kirurgisesti hoidettavien potilaiden lähetteet, esitutkimukset ja jälkihoito tapahtuvat FSHKY:ssä.

Tahtotila on edelleen säilyttää lähipalveluita ja niitä palveluita, joista seutumme asukkaille on suurin hyöty.

FAI:n ja HAMK:n säilyminen alueella on tärkeää ja turvaa työntekijöiden säilymisen potilashoidossa ja kentälle kaivataan motivoituneita, soveltuvuuskokeen läpikäyneitä opiskelijoita työharjoitteluun. Yhteistyötä tehdään myös Turun yliopiston kanssa hajautuskoulutuksessa, mikä toistaiseksi turvaa osaltaan riittävät ja hyvät hammaslääkärit alueella. Myös ajanvarauspoliklinikat (yli 20) ovat toimineet pitkälti ostopalvelulääkäreiden turvin.

FSHKY:n toimintaympäristössä korostuvat lasten ja nuorten ongelmat nuorimpien huumeiden käyttäjien ollessa jopa 10-vuotiaita. Jo neuvolassa asioiva päihdeäiti tarvitsee apua ja tukea raskausaikana ja usein mukaan tulevat myös mielenterveysongelmat. Vanhemmuus saattaa olla hukassa ja lapsen synnyttyä tarvitaan usein moniammatillista matalan kynnyksen apua. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat ennaltaehkäiseviä, terveyttä ja hyvinvointia edistäviä.

Toinen iso alue, joka on viime kuukausina ollut paljon esillä, on vanhuspalvelut. Forssan alueella on 11 ympärivuorokautisesti toimivaa asumispalveluyksikköä. Niiden lakisääteinen valvontavelvoite kuuluu FSHKY:lle. Aluehallintovirasto valvoo toiminnan laillisuutta. Esille on noussut puutteita kahdessa laitoksessa, joiden toimintaan on jouduttu yllätyskäynnein puuttumaan. Ongelmia ei ole yksin palvelutaloissa, vaan myös kotihoidossa. Henkilöstömitoitukset kuntayhtymän omista asumispalveluyksiköissä vaihtelevat 0,52 - 0,77 sijoituspaikasta riippuen.

Käynnin jälkeen on sovittu yhteiset toimintamallit, joiden toteutumista seurataan. Tavoitteena on, että koko organisaatio osallistuisi asumisen tukemiseen. Myös omaishoidon kokonaisuuden koordinointi, mm. omaishoitajien vapaapäivien osalta pitää toteutua yhdenmukaisesti.

Oikea hoito tulee antaa oikeassa paikassa. Varsinkin yksinäisten vanhusten kohdalla on tärkeää saada esille ja hyödyntää vanhuksen oma aktiivisuus, jotta tämä voisi osallistua omien palvelujensa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yhteydenotto ei saa myöskään olla liian vaikea avun tarpeen ilmetessä. Ikäihmiset ovat yksilöitä ja eletty elämä muoaa heistä yksilöitä. Jokainen haluaisi elää oman näköistään elämää loppuun asti. Yksilöllinen hoito vaatii aikaa. Tulevaisuudessa teknologia tekee tuloaan varsinkin vanhushoidossa. Nykyinen sukupolvi ei siihen vielä ole valmis, mutta sen avulla ikääntyneet voivat asua kotonaan omannäköistään elämäänsä, elää omaa arkeaan ja tehdä arjessaan heille tärkeitä asioita.

Työntekijöiden kouluttautumisen tulee sisältää niitä asioita, joita tulevaisuuden työssä on tarpeen; muistihäiriöt lisääntyvät ja teknologia hoidon apuna valtaa alaa. Siitä tulee löytää ne parhaimmat ratkaisut käyttäjien tarpeisiin. Myös aikaa ja mahdollisuuksia kaiken uuden oppimiseen tarvitaan. Hyvästä lääkehoidon osaamisesta ja riittävästä ravitsemuksesta tulee huolehtia.

Uusia hankkeita ollaan alueella miettimässä, jotta saadaan itsemme näköinen sairaala niillä resursseilla, jotka meillä on käytössä. On kuitenkin muistettava, että meidän sosiaali- ja terveydenhuoltokustannuksistamme noin 75% on lakisääteisiä ja aina ei ole helppo päättää mitkä ovat ne asiat, jotka menevät sairaita potilaita hoidettaessa edelle. Tärkeää on tunnistaa oikeat tarpeet ja suunnata apu sinne missä sitä eniten tarvitaan. Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirit ovat tiivistämässä yhteistyötään Kahdeksan tähden sairaalaksi ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirillä on meneillään uuden Assi-sairaalan suunnittelu. Näissä, ja monessa muussa hankkeessa Forssan seutu on ollut vahvasti mukana.

Henkilökunta on kaiken kiireen keskellä hoitanut oman tehtävänsä erinomaisen hyvin. Paljon tehtävää on ollut takana ja paljon uutta edessä. Tulemme varmasti elämään pitkään suuren muutoksen keskellä ja uutta näkökulmaa asioihin tarvitaan. Forssan seutu on kuitenkin nähnyt sen, että voimaa ja taitoa työhön riittää. Sen on mennyt vuosi näyttänyt.

Lautakunta kiittää hyvinvointikuntayhtymän henkilöstöä, viranhaltijoita, luottamushenkilöitä ja tilintarkastajaa hyvin sujuneesta yhteistyöstä.

Forssassa 21. toukokuuta 2019

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän tarkastuslautakunta

Sirpa Larko

Marjut Kallioinen

Antti Alasentie

Heikki Lehtinen

Pirjo-Riitta Palonen

Juha Rantanen